

ELLÁTOTT SZEMÉLYEK JOGAI **- ELLÁTOTT JOGI TEMATIKA II. -**

**Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és
Dokumentációs Központ**

2015. SZEPTEMBER 17.

dr. Kozicz Ágnes
Alapvető Jogok Biztosának Hivatala

TÁMOP 5.5.7-08/1-2008-0001

Betegjogi, ellátottjogi és gyermekjogi képviselői hálózat
és civil jogvédő munka fejlesztése

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Alaptörvény

- Alapjogi katalógus (I. cikk-XXXI.cikk)

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.)

- A betegek jogai és kötelezettségei („betegjogi katalógus”, 5-28. §)

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szocvtv.)

V. Fejezet - Az intézményi jogviszony (93-104. §)

- A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézményekben (élő) ellátottak jogai
- Az egyes ellátotti csoportok speciális jogai (fogyatékos személyek, pszichiátriai betegek, hajléktalan személyek, szenvedélybetegek)
- Az ellátottjogi képviselő

beteg: az eü-i ellátást igénybevevő, ill. abban részesülő személy
[Eütv. 3.§ a)]

eü-i ellátás → eü-i tevékenység → eü-i szolgáltatás:
működési engedély birtokában, nyilvántartásba vétel alapján végezhető eü-i tevékenységek összessége (pl. egészség megőrzése, megbetegedés megelőzése, korai felismerés, gyógykezelés, életveszély elhárítása, gondozás, ápolás, rehabilitáció, fájdalom, szenvedés csökkentése, beteg vizsgálati anyagainak feldolgozása, mentés, betegszállítás stb.)
[Eütv. 3.§ c), y), e)]

ellátott: személyes gondoskodást nyújtó alap- és szakosított ellátást biztosító intézményi elhelyezést igénybe vevő, ill. a szolgáltatásban részesülő személy [Szoctv. 94/K. § (1)]

szociális intézmény: a törvényben meghatározott nappali, illetve bentlakásos ellátást vagy támogatott lakhatást nyújtó szervezet [Szoctv. 4.§ (1) h)]

Betegjogok és ellátotti jogok közötti kapcsolat

Amennyiben az intézményben ellátott személy betegsége miatt ápolásra, gyógykezelésre szorul, figyelemmel kell lenni az Eütv. betegek jogait szabályozó rendelkezéseire.
[Szoctv. 94/E.§ (12)]

ÖNRENDELKEZÉSHEZ VALÓ JOG (<=ÉLETHEZ ÉS EMBERI MÉLTÓSÁGHOZ VALÓ JOG)

- *a beteget megilleti az önrendelkezéshez való jog*
- kizárólag törvényben meghatározott esetekben és módon korlátozható
- szabadon dönthet eü-i ellátás igénybevételéről, beavatkozások elvégzéséről, visszautasításáról
- kivizsgálását, kezelését érintő döntésekben való részvétel biztosítása
- megfélemlítéstől, fenyegetéstől, kényszerszertől mentes, megfelelő tájékoztatáson alapuló beleegyezés (szóban, írásban, ráutaló magatartással)
- bármikor visszavonható (alapos ok nélkül – felmerült és indokolt költségek megtérítése)

ÖNRENDELKEZÉSHEZ VALÓ JOG (<=ÉLETHEZ ÉS EMBERI MÉLTÓSÁGHOZ VALÓ JOG)

- *támogató jelenlétének biztosítása, beteggel egyeztetési lehetőség*
- invazív beavatkozás, önkéntes gyógykezelés (írásban, két tanú előtt szóban, más módon)
- meghatározott személy kijelölése, kizárása a beleegyezés, visszautasítás jogának gyakorlásából
[Eütv. 15-19.§]
- személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevétele önkéntes, DE bíróság, gyámhatóság határozata [Szocstv. 93. § (1), 94.§]

- sürgős szükség esetén életmentő, súlyos/maradandó egészségkárosodás megelőzését biztosító ellátás
- fájdalom csillapítása, beteg szenvedéseinek csökkentése
- egészségi állapot által indokolt,
 - + megfelelő: szakmai, etikai szabályoknak, irányelveknek megfelel
 - + folyamatosan hozzáférhető: 24 órán át biztosított az igénybevehetőség
 - + az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő eü-i ellátás
- ellátást végző orvos megválasztása (eü-i szolgáltató + választott orvos egyetértése, ha jsz kivételt nem tesz)
- várólistára helyezés -> tájékoztatás: okáról, várható időtartamáról, esetleges következményeiről
[Eütv. 6-9. §]

- a szociális intézmény által biztosított teljes körű ellátás (szociális helyzetre, egészségi és mentális állapotra tekintettel)
- egyéni szükséglet, speciális helyzet vagy állapot alapján az egyéni ellátás, szolgáltatás biztosítása
- az alapszolgáltatásban részesülő számára az igénybe vett ellátáshoz kapcsolódó, a Szocvtv.-ben meghatározott általános vagy speciális jogokat is biztosítani kell

[Szocvtv. 94/E. § (1)]

ELLÁTÁS VISSZAUTASÍTÁSÁNAK JOGA

- megilleti a cselekvőképes beteget
- kivéve, ha annak elmaradása mások életét vagy testi épségét veszélyeztetné
- +alaki feltételek:
 - súlyos/maradandó károsodás következne be (közokirat /teljes bizonyító erejű magánokirat / két tanú együttes jelenléte)
 - életfenntartó/életmentő beavatkozás (súlyos betegség, halálhoz vezet, gyógyíthatatlan – 3 tagú orvosi bizottság)
- visszautasító nyilatkozat bármikor, alaki kötöttség nélkül visszavonható
- cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképes kiskorú, cselekvőképességében eü-i ellátással öf jogok gyakorlása tekintetében részlegesen korlátozott beteg – HA súlyos/maradandó károsodás következne be, nem utasítható vissza az ellátás
[Eütv. 20-23. §]

A megállapodást felmondhatja

- az ellátott, a tv-es képviselő: írásban, indokolás nélkül
- az állami fenntartású intézmény vezetője, ha
 - a. más int-ben való elhelyezés indokolt, int-i elhelyezés nem indokolt
 - b. ellátott a házirendet súlyosan megsérti
 - c. ellátott, tv-es képviselő térítési díj fizetési kötelezettségének nem tesz eleget
- egyházi / nem állami fenntartású intézmény fenntartója, v általa megbízott személy
 - alapszolgáltatás esetén bármikor
 - bentlakásos int-i ellátás esetén lásd. a,b,c esetben

[Szoctv. 101. § (1)-(2) bek.]

- egyéni formában, teljes körű tájékoztatás
- részletes tájékoztatás (egészségi állapot +orvosi megítélése; javasolt vizsgálatok, beavatkozások, +elvégzésének, elmaradásának előnyei, kockázatai; tervezett időpontjáról; döntési jogáról; alternatív eljárásokról, módszerekről stb.)
- további kérdés joga – tájékoztatás során, után
- kiterjed: vizsgálatok, beavatkozások eredményére, sikertelenségére, okaira
- korához, pszichés állapotához igazodó tájékoztatás
- beteg számára érthető módon – figyelemmel életkorára, iskolázottságára, ismereteire, lelkiállapotára; tolmács, jelnyelvi tolmács
- támogató jelenlétét biztosítani

[Eütv. 13-14. §]

TÁJÉKOZTATÁSHOZ VALÓ JOG

- tájékoztatás az ellátás feltételeiről, megkezdésének legkorábbi időpontjától
- kiterjed: jogviszony létesítéséhez szükséges okiratokra, személyes használati tárgyakra, személyes megjelenésre, jsz-i feltételekre
- az intézmény által vezetett nyilvántartásokról
- a jogosult és hozzátartozói közötti kapcsolattartás, különösen a látogatás, a távozás és a visszatérés rendjéről;
- panaszjog gyakorlásának módjáról;
- az intézményi jogviszony megszűnésének eseteiről;
- az intézmény házirendjéről;
- a fizetendő térítési díjról, teljesítési feltételeiről, továbbá a mulasztás következményeiről;
- a jogosult jogait és érdekeit képviselő társadalmi szervezetekről
[Szoctv. 95-96. §]

- betegről készült egészségügyi dokumentációban adatai megismerése
- egészségügyi adatairól való tájékoztatáskérés
- betekintés, kivonat-, másolatkészítés
- zárójelentés (fekvőbeteg-gyógyintézetből távozáskor)
- cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképes kiskorú, részlegesen korlátozott személy (részlet szabályok)
- az egészségügyi dokumentációval az egészségügyi szolgáltató, az abban szereplő adattal a beteg rendelkezik

[Eütv. 24. §]

- Intézményi jogviszony létesítése/megszűnése
- Intézmény működése, gazdálkodása (éves tájékoztató kifüggesztése), házirend
- panasztételi, jogorvoslati lehetőségek (intézményvezető, 15 nap, fenntartóhoz 8 napon belül, írásos válasz)
- az eü.-i dokumentáció körén kívül eső saját állapottal, helyzettel kapcsolatos adatok, dokumentumok (pl. jövedelmi, anyagi helyzet, releváns jogszabályi rendelkezések, ill. ezek változásai)

[Szoctv. 94/E.§]

- eü-i és személyes adatok bizalmas kezelése, csak arra jogosulttal közöljék
- nyilatkozat, hogy betegségéről kinek adható felvilágosítás, kizárás
- beteg hozzájárulása hiányában is közölni kell, ha
 - törvény elrendeli,
 - mások életének, testi épségének, egészségének védelme szükségessé teszi
- jelenlét vizsgálatnál és gyógykezelésnél
 - akiknek részvétele az ellátásban szükséges
 - ha a beteg hozzájárult (kivéve, ha tv másképp rendelkezik)
- vizsgálat és kezelés körülményei (mások ne láthassák, hallhassák; kivéve sürgős szükség, veszélyeztető állapot esetén)
- értesítendő személy megnevezése (elhelyezésről, állapot alakulás, változásról), kizárás [Eütv. 25. §]

MAGÁNÉLETHEZ KAPCSOLÓDÓ TITOKVÉDELEM JOGA

- személyes adatok védelme, ellátott magánéletével kapcsolatos titokvédelem
- az ellátást igénylő adataihoz csak az arra jogosult személyek férjenek hozzá
- az ellátott egészségi állapotával, személyes körülményeivel, jövedelmi viszonyaival kapcsolatos információkról más ellátást igénybe vevő, illetéktelen személy ne szerezhessen tudomást, különös figyelemmel az ellátást igénybe vevő szociális rászorultságának tényére

[Szoctv. 94/E.§ (5)]

- írásban, szóban, látogató fogadása, kizárás
 - betegtársak jogainak tiszteletben tartásával, betegellátást nem zavarva (házirend)
 - súlyos állapotú beteg mellett megjelölt személy tartózkodhat
 - kiskorú beteg mellett szülője, törvényes képviselője
 - szülő nővel megjelölt nagykorú személy vajúdás és a szülés alatt; szülés után újszülöttel egy helyiségben való elhelyezés [Eütv. 11. §]
 - családi kapcsolatok fenntartása, rokonok, látogatók fogadása
 - házirend: látogatás rendje (látogatási idő, látogatók köre)
 - levelezés, telefon, e-mail
- [Szoctv. 94/E.§ (10)]

- saját ruha, személyes tárgyak használata (tv eltérő rendelkezése hiányában)
[Eütv. 11. § (7)]
- az intézmény nem korlátozhatja az ellátottat a személyes tulajdonát képező tárgyai, illetve mindennapi használati tárgyai használatában (kivéve testi épséget veszélyeztető tárgyak)
- veszélyeztető tárgyak körét, birtoklásának feltételeit, ellenőrzését a házirend szabályozza
- korlátozás nem érintheti a mindennapi használati tárgyakat
- vagyontárgyak, személyes tárgyak, értékek megfelelő és biztonságos őrzése (házirend: nagyság, mennyiség)
[Szocvtv. 94/E.§ (6)-(7)]

Gyógyintézet elhagyásának joga

- ha mások testi épségét, egészségét nem veszélyezteti
- távozási szándék kezelőorvosnak való bejelentése; eü-i dokumentációban feltünteteti
- bejelentés nélkül hagyja el – eü-i dokumentációban feltünteteti
 - kiskorú, cselekvőképtelen beteg – tv-es képviselő, megnevezett személy értesítése
- elbocsátásról beteget, hozzátartozót előzetesen tájékoztatni (legalább 24 órával a tervezett elbocsátás előtt)
[Eütv. 12. §]

Intézményen belüli és kívüli szabad mozgáshoz való jog

- korlátozó intézkedés hiányában, figyelemmel a saját és társai nyugalomára, biztonságára, állapotára
- intézményből történő távozás és visszatérés rendjét házirend határozza meg
- részletes és pontos tájékoztatás az intézményen belüli és az eltávozás esetére kialakított szabályokról
[Szocvtv. 94/E.§ (9)]

- ❖ Fogytékosság, betegség –
orvosilag és/vagy jogilag definiálható tulajdonság
- ❖ Az egészség nem kiváltság, hanem egy szerencsés állapot.
- ❖ „Semmit rólunk, nélkülünk!” – elv
- ❖ Nem az a kérdés, hogy mit kell tenni a fogyatékos/beteg/ellátott személlyel,
hanem az, hogy a fogyatékos/beteg/ellátott személy mit szeretne.
- ❖ Aktív társadalmi részvétel elősegítése, befogadó társadalom.
- ❖ Úgy bánjunk másokkal, ahogy mi szeretnénk, hogy mások bánjanak velünk.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

TÁMOP 5.5.7-08/1-2008-0001

Betegjogi, ellátottjogi és gyermekjogi képviselői hálózat
és civil jogvédő munka fejlesztése

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

GYAKORLAT 2. „SZTEREOTÍPIÁK”

Sztereotípiá: az a feltételezés, amely szerint egy-egy csoport valamennyi tagja ugyanolyan

- haszna, hogy segít eligazodni a világban
- DE előítéletté válva sok probléma, konfliktus gyökere lehet

Feladat:

- 1-1 kártyát húzunk, 3-4 dolgot leírunk, ami az adott csoportról eszünkbe jut
- csoportokba rendeződve megosztjuk a leírtakat

Gyakorlat 2. *„Szttereotípiák”*

Kérdések:

- Mi a magyarázata, hogy bizonyos embercsoportokról közel azonos kép él bennünk? Mi okozhatja az eltéréseket?
- Milyen esetekben hasznosak a sztereotípiák?
- Milyen veszélyeket hordoznak azok az általánosítások, amelyek a sztereotípiákat alkotják?